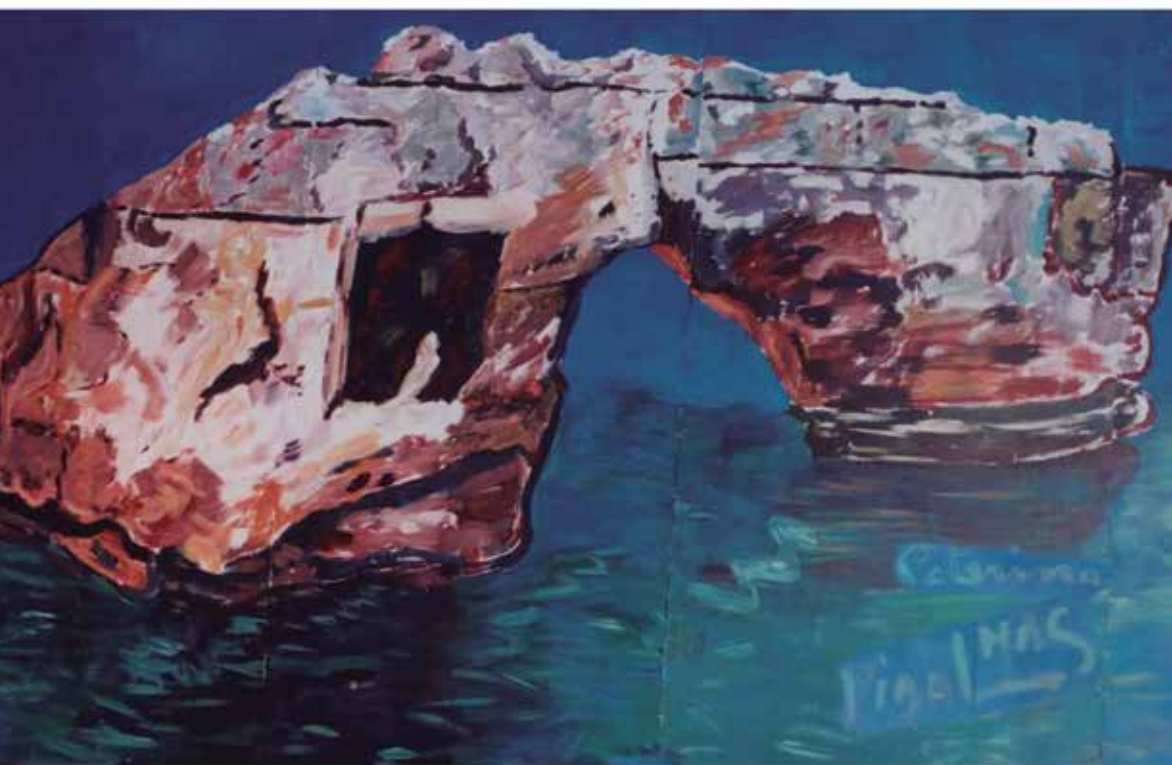

ES LLOMBARDS

2019

Sant Domingo de Guzmán
Del 26 al 13 d'agost

Pontàs pintat el dia de Sant Domingo de l'any 2003
per Caterina Bonet i Sebastiana Vidal

ÍNDEX

- 4 · Salutació del batle de Santanyí
- 5 · Salutació del batle des Llombardes
- 6 · Conversa amb Miquel Mascaró. Per Joan Nadal Clar
- 12 · Accident a la bateria de costa del cap Salines.
Per Apol·lònia Martínez Nadal
- 16 · Programa Festes 2019
- 19 · De Lampedusa a Civitavechia.
Per Sebastià A. Adrover.
- 27 · Rallant des Llombards amb Maria Vidal Salom.
Per Cosme Aguiló.
- 30 · Carta als Reis. Gloses fetes a un programa de Santanyí Ràdio.
Per Tomeu Mas.
- 34 · Decàleg. No i punt!
- 35 · Col·laboradors
- 36 · Bases concurs decoració
- 37 · Mesures específiques del correfoc
- 38 · Telèfons d'interès

Salutació

Benvolguts llombarders i llombarderes,

Tenc la immensa satisfacció de poder-vos saludar, per primera vegada, com a batlessa del municipi de Santanyí. Ens trobam al principi d'una nova legislatura, un repte que assumeix amb molta d'il·lusió i alegria, amb l'objectiu principal de representar i defensar els interessos de tots i cadascun dels ciutadans del meu estimat terme municipal i amb el compromís sincer de treballar amb honestat pel futur del meu poble, del nostre poble, i de tots els nuclis que el conformen. Ara que celebrem les festes de sant Domingo és el moment de trobar-nos, a mi i als representants de cada un dels nuclis a la Casa de la Vila, per compartir festa i bulla per places i carrers. No dubteu mai a demanar-nos o compartir dubtes, problemes o suggeriments perquè estam al vostre servei per defensar els interessos de tothom i per fer feina a consciència.

Que aquestes festes ens permetin compartir i acollir totes les persones que hi participen i que ens visiten ja que contribueixen a teixir una pàgina més de la nostra història, perquè tots els elements són necessaris per assolir l'objectiu que les festes patronals ens marquen.

Molts d'anys, bones festes i bon estiu!

Salut i alegria!

Maria C. Pons Monserrat
Batlessa de Santanyí

Salutació

Benvolguts amics i amigues,

Una vegada més s'acosta el mes d'agost i això vol dir Festes des Llobards en honor a Sant Domingo.

Enguany per jo són molt especials, ja que per primera vegada som aquí gràcies a la confiança que m'heu demostrat, com a batle des Llobards i com a regidor de l'Ajuntament de Santanyi. Estic molt orgullós de representar tots els llobarders i llobarderes i per això fa mesos que vaig començar a fer feina pensant amb tots i cada un de vosaltres, per tenir les festes que ens mereixem.

Sí, amb tots!!!! Des dels més petits als més grans, des dels que els agrada la música als que els agrada l'esport, dels amants dels animals als que estimen la cultura nostra,... Intentant sempre fomentar la tolerància i el respecte vers els altres i el medi ambient.

Són unes festes per al poble i del poble, per tant, sortiu al carrer, gaudiu, estimau, converseu, compartiu amb els veïnats i amb els de fora la riquesa del nostres carrers, contagiau-vos de l'alegria de les festes i feis que aquells que tenen preocupacions o passen per un mal moment se n'oblidin per una estona i puguin gaudir i participar dels actes. No em vull oblidar de les persones que ens han deixat durant aquest any i que estaran molt presents als nostres cors i als nostres pensaments durant aquests dies.

Per tot això i més, vos convit llobarders i llobarderes a sortir a fer poble i gaudir d'aquests dies i acollir tots els que ens vulguin acompanyar, demostrant que es Llobards és petit però pesa!

Bones Festes de Sant Domingo

Mateu Nadal Clar

Representant de la batlessa a es Llobards

CONVERSA AMB MIQUEL MASCARÓ

EN EL 50è ANIVERSARI DE LA PARRÒQUIA DES LLOMBARDS

Joan Nadal Clar

Dia 8 de desembre propvenent, solemnitat de la Immaculada Concepció, la parròquia des Llobards es vestirà de festa major per celebrar les noces d'or de la benedicció del temple i de l'erecció en parròquia. Però abans, per sant Domingo, festejarem el cinquantè aniversari de la primera missa celebrada dins la nova església, encara que aquesta no estava acabada, faltaven mesos de treballs.

Crec que aquest esdeveniment ha de ser motiu d'alegria per a tots els llobarders. El desig dels nostres avantpassats de tenir un temple digne i espaiós venia de molt de temps enrere. El primer intent data de 1875, el mateix any en què s'establí la possessió de son Amer. De llavors ençà, se succeïren diversos projectes, però tots fracassaren. No seria fins al 1969, quasi un segle després, en què l'anhel de l'avior es compliria, s'aconseguiria aixecar una església nova. I d'això n'hem de donar gràcies, en gran part, als bons afers, silenciosos però eficaços, movent les peces que calia, com bon jugador d'escacs, a D. Miquel Mascaró Fullana.

Miquel Mascaró va néixer al poblet de son Carrió (Sant Llorenç des Cardassar) dia 23 de juny de 1937. Per l'octubre de 1952 ingressà al Seminari i rebé l'ordenació presbiteral dia 20 de juny de 1965. Acabat l'estiu, per l'octubre, inicià la seva tasca pastoral com a vicari de la parròquia de Sant Andreu, de Santanyí. Aleshores n'era rector Mn. Guillem Parera Galmés (Manacor, 1925).

Poc temps després s'incorporà a l'equip un nou vicari, Mn. Joan Matas Mestre (Porreres, 1937), condeixeble de D. Miquel.

Per aquelles saons, es Llobards, vicaria in capite, estava servit, des de 1961, per Mn. Antoni Pol Marcús (Santa Eugènia, 1935), atenant també l'església de sa Colònia de Sant Jordi. Però pel juliol de 1967, D. Toni Pol deixà la vicaria des Llobards i en fou nomenat responsable Mn. Miquel Mascaró, amb l'encàrrec afegit pel bisbe de construir el nou temple parroquial.

De tot plegat, n'hem volgut parlar amb D. Miquel. Com és sabut, anys després, deixà el sacerdoci ministerial, però això no fou obstacle per continuar mantenint una bona relació amb el poble que estimà i se gueix estimant. Personalment, la meua relació amb en Miquel (i em permetrà que ara el tutegi) va començar de molt nin. Amb ell

vaig fer la primera comunió, i m'incorporà a l'escolania de la novella parròquia quan només tenia vuit anys. Dels dotze escolans que érem, quan es va beneir l'església, comptant en Guillem *des Goret Vell*, l'escolà major, i en Toni Burguera, *Cosina*, (ara monsenyor, i rector de les parròquies de Sant Sebastià i del Beat Ramon Llull, de Palma, a més d'altres càrrecs), dels dotze escolans, deia, només qued jo. Per "culpa" seva, ja no som en Joan *Petit*, sinó en Joan s'Escolà, de la qual cosa me'n sent molt orgullós. Durant uns anys, la meva relació amb en Miquel, va ser nul·la, fins que ens tornaren retrobar preparant excursions quan ell treballava a Viatges Tramuntana, empresa de la qual n'era soci cofundador. A partir de llavors, el nostre lligam d'amistat s'ha mantingut i acrescut fins avui.

Per parlar de la construcció de la nova església des Llombards, de la benedició, de la seva estada entre nosaltres, de com va viure ell tot això, ens hem assegut al voltant d'una taula, prenent un cafè, per refrescar la memòria.

J.N. -Miquel, com va ser la teva arribada a es Llombards?

M.M. -En Vespa! (*riu*). Sí, vaig fer la meva entrada com a capellà des Llombards, venint de Santanyí, on vivia, en la meva moto, una Vespa. I l'única autoritat que em va rebre va ser en Guillem s'escolà. Era pel juliol de 1967. Poc temps abans el bisbe havia comunicat al rector i vicaris de Santanyí que ens haviem de fer càrrec de la vicaria des Llombards, ja que Mn. Antoni Pol la deixava. Ens va dir que decidíssim qui, d'entre nosaltres, havia de ser el nou vicari i li comunicassin. Després de parlar-ne entre D. Guillem Pareira, en Joan Matas i un servidor, vàrem acordar que el més convenient era que me'n fes

càrrec jo. Ho diguérem al bisbe, i pel juliol signà el meu nomenament.

J.N. -I vingueres amb l'encàrrec de construir la nova església?

M.M. -Bé, vaig venir amb l'encàrrec principal de servir la comunitat cristiana des Llombards. I he de dir que m'hi vaig sentir molt bé (era un poble petit com el meu, son Carrió), molt estimat i ben acollit. Però sí, és cert que el bisbe em va dir que ell s'havia fet el propòsit personal de construir la nova església des Llombards, que ja feia massa temps que hi havia aquest projecte i que ja era hora de fer-lo realitat. Em va encomanar amb insistència que parlàs molt amb la gent i que, amb el recolzament del bisbat, posàs fil a l'agulla. Poc temps després, Mons. Rafael Álvarez, el bisbe, va venir al poble, en visita pastoral i va confirmar un grup de nins i nines. En el sermó va animar als llombarders a construir un nou temple, fent costat al vicari.

J.N. -Amb què te trobares, quan arribares?

M.M. -Bé, tu ho saps tan bé com jo. T'has informat i ho tens publicat en el llibre que vares fer quan es compliren els vint-i-cinc anys. En aquell moment, no hi havia església. L'esglesieta vella s'havia tirat a baix uns anys abans, el 1964. I, des de llavors, es deia la missa a una aula de l'escola. En el solar on s'havia de construir la nova, hi havia un buc començat feia poc més de deu anys, essent vicari D. Andreu Sbert, de Santanyí, seguint els plànols de l'arquitecte Josep d'Oleza, que havia projectat un temple diguem-ne clàssic. Però amb el canvi de capellà (1957) les obres quedaren aturades. El seu successor, Mn. Joan Ensenyat, intentà continuar-les, però no es va fer quasi res.

En temps d'Antoni Pol, veient molt difícil acabar l'església tal com marcaven els plànols, es va projectar fer una nau senzilla, amb coberta de cel-ras, aprofitant només el que s'havia construït de la façana principal, però també quedà en no-res. Així que em vaig trobar amb quatre parets fins a mitjan altura i res més. La façana principal s'havia aixecat fins part damunt el portal major, i les parets laterals tenien poc més de dos metres d'altura.

J.N. -Tu sabies que la construcció d'una església nova havia creat conflictes dins el poble. Com vares començar a moure fils?

M.M. -El que jo vaig fer va ser parlar molt amb la gent, amb tots. La majoria es posaren al meu costat i m'animaren i recolzaren a tirar endavant. Volien una església nova! Altres, pocs, posaven emperons. Però a base de moltes visites, de moltes converses, sempre a les bones, vaig poder aconseguir allisar-los el pèl i al final, el projecte va poder tirar endavant amb l'ajut de tots. Vull insistir molt en una cosa. No era jo que volia una església nova, ni el bisbe. Era el poble. Es Llombards volia tenir una església nova!

J.N. -I com així, el canvi de projecte? Per què es deixaren de banda els plànols de n'Oleza i s'encomanaren uns de nous a D. Antoni Alomar?

M.M. -Això no va ser cosa meva. Això es va decidir des del bisbat. Va ser el bisbat que es va posar en contacte amb Antoni Alomar, un arquitecte jove, fill d'un altre arquitecte i urbanista de renom, Gabriel Alomar, per encomanar-li uns nous plànols. Supòs que degueren pensar que seria més fàcil i econòmic construir l'església seguint un nou projecte, més modern, que continuar

amb l'antic, neoclàssic, amb arcs de pedreny i volta de creueria.

J.N. -El poble, no va posar objeccions al projecte de n'Alomar, tan modern?. A vegades, he sentit comentaris que hauria estat més guapa l'església de n'Oleza.

MM. -No. El poble volia una església nova. I, que fos d'un estil o d'un altre, en certa manera, era igual. L'important era tenir l'església. Pot ser que agradàs més o menys, però, almanco a jo, no me va arribar mai cap queixa. El poble es va implicar en el projecte de n'Alomar. I crec que, al cap i a la fi, n'està orgullós.

J.N. -I començaren les obres.

M.M. -Sí. A primers de gener el vicari general, en representació del bisbat, firmà el contracte amb l'empresa constructora, "Construcciones Llabrés y Muntaner, S.A.", amb el compromís que havia d'estar acabada a finals de novembre d'aquell mateix any. El pressupost era d'un poc més de tres milions de pessetes d'aquell temps. La Mitra aportaria dues terceres parts, aproximadament, i es Llombards pagaria la resta (un milió, més o manco). Jo, amb qui més vaig tractar, del bisbat, va ser amb Mn. Antoni Pérez Ramos, amb qui, a més, m'unia un lligam d'amistat, i que, aleshores, era Ecònom Diocesà, i després va ser, durant molt de temps, Vicari Judicial.

»El dilluns dels Reis començaren les obres. Sobre la construcció he de dir que l'empresa, sempre que va ser possible, va contractar treballadors des Llombards i també n'hi havia de voluntaris que s'oferien per ajudar, sobretot en els moments en què es necessitava més mà d'obra. Vull remarcar

que el poble ajudà moltíssim. Tota la part de fusteria també la varen fer es fusters des Llobards, en Tomeu Mino i en Joan Celler. L'encarregat de l'obra era l'amo en Jaume (no record el llinatge), que estava tota la setmana a es Llobards i era el qui cercava els picapedres. Va ser amb qui vaig tenir més contacte. L'arquitecte també venia bastant i prenia decisions sobre com executar l'obra. Però jo, en aquestes decisions, no hi intervenia quasi mai.

J.N. –A l'estiu, el buc ja estava fet i hi celebràreu l'ofici de sant Domingo.

M.M. –Sí. L'obra anava a bon ritme. El buc estava fet, l'església tapada i crec que el trespol ja estava encimentat. I decidírem dir-hi la primera missa, el dia del patró, sant Domingo. La gent va estar molt contenta i l'església es va omplir. I, llavors, dins el novembre, amb l'església encara sense beneir, hi vàrem celebrar el primer baptisme.

Primera missa, celebrada el dia de sant Domingo, amb l'església sense acabar.

Recepció del senyor bisbe el dia de la benedicció

J.N. –I arribà el dia de la benedicció.

M.M. –Efectivament. L'església estaria dedicada, com el vell oratori, a la Immaculada Concepció i no hi havia millor dia que la festa de la Immaculada per beneir-la. Encara faltaven alguns detalls: l'altar, per exemple, no estava fet, així que s'emprà una taula de fusta. També el sagrari encara no estava enllestit. Però quasi tot el demés estava a punt i es va decidir fer la benedicció. La gent estava molt il·lusionada. A la fi tenien l'església nova, tan desitjada des de feia tan de temps. Vàrem preparar una celebració senzilla, però molt emotiva i molt participada. L'església es va omplir de gom en gom. Crec que no hi faltà ningú. El bisbe, D. Rafael Álvarez, va ser rebut per les autoritats, encapçalades pel batle de Santanyí, l'arquitecte i el clergat. A més d'un servidor, hi havia el rector de Santanyí, D. Guillem Parera, el de ses Salines, D. Gabriel Seguí, D. Baltasar Amengual, rector de s'Alqueria Blanca, D. Pere Xamena, que havia estat vicari des Llobards, i D. Joan Matas, que s'encarregà de dirigir els cants.

*La novella escolania:
Guillem Burguera
(s'escolà major), Mn.
Miquel Mascaró, Antoni
Burguera, Julià Vidal,
Blai Rigo, Joan Nadal,
Josep Burguera, Blai
Nadal, Nadal Vicens,
Damià Burguera, Joan
Mas, Andreu Garí i
Antoni Burguera.*

J.N. –I el mateix dia, el bisbe decretà l'erecció en parròquia.

M.M. –Sí. El bisbat havia decidit que, a partir de llavors, deixaria de ser vicaria i es convertiria en parròquia, desmembrant-la de la de Santanyí, cosa que em va alegrar molt. I jo en vaig ser nomenat primer rector. Va ser una qüestió en la qual jo tampoc hi vaig intervenir.

J.N. –Què destacaries de l'església nova?

M.M. –Primer de tot, la seva modernitat. Va rompre motlles. En primer lloc, l'entrada des d'un lateral, rompia el sentit processional (portal major – passadís central – altar). Després, s'adaptava a les noves formes que sorgiren del Concili Vaticà II, clausurat feia pocs anys. El baptisteri al costat del presbiteri era una novetat; també la ubicació del sagrari, fora del presbiteri, a la capella lateral, amb el jardinet que evoca la Creació com a retaule. Tot era molt nou.

J.N. –Una altra cosa nova va ser l'escolania.

M.N. –Sí, això també va ser nou. Bé, no del tot. Ja hi havia un grupet de nins que ajudaven a les misses de l'escola. Però vaig

pensar que era una bona ocasió per crear un escolania nova. A més d'en Guillem, s'escolà major des de feia temps, i d'en Toni Burguera, vàrem fer un grup de deu escolanets. Em sap greu no recordar el nom de tots els qui en formaren part.

J.N. –Jo sí, que encara me'n record. Érem en Blai Rigo, Vermell, en Julià Vidal, de sa Taverna, en Pep Barceló, Cama, en Joan Mas, en Nadal Vicens, Cotxer, n'Andreu Garí, Ferrer, en Blai Nadal, Tonina, en Toni Burguera, Rita, en Damià Burguera, Sabater, i jo.

M.M. –Fer l'escolania era una forma, a més de tenir un grupet de nins que ajudàs i sollemnitzàs les celebracions, d'acostar i implicar les famílies en la vida parroquial. Per començar, vàrem haver de fer vestits nous. Cada família va fer el del seu fill, seguint el patró que havíem pensat. S'il·lusionaren molt. Pareixien blauets de Lluç.

J.N. –Sí. Me'n record que la padrina Tonina, que era cosidora, em va fer el meu. I crec que en va fer d'altres. Però, can-

viem de tema. També, arran de la benedicció de la nova església, es va crear el club de joves, el “Nou Club”.

M.M. –N’Alomar havia projectat, damunt la capella lateral, el roser, unes sales, i vàrem pensar que seria bo destinar-les als joves. Les al·lotes i joves des Llombards, no tenien un lloc, llevat dels bars, on poder reunir-se per estar junts i divertir-se. Havien d’anar a Santanyí, a sa Cala o a sa Colònia. Crear el club solucionava aquest problema, però, sobretot, servia per unir el jovent i, de rebot, les famílies. I també ajudava a acostar la gent a l’Església. Els joves que anaven al club, després, anaven també, la majoria, a les celebracions de l’Església. I en el Club, vaig saber després, es forjaren moltes relacions que acabaren en matrimoni.

»No vull deixar de dir, millor dit, d’agrair, la feina que va fer en Guillem s’escolà. Es va agafar el club, a més de amb molta il·lusió, d’una forma molt responsable, ajudat d’altres, és cert. Jo confiava molt en ell. Tant com a escolà de l’església com a responsable del club.

»I amb el socis del club vàrem organitzar moltes coses. Record que pel primer Nadal a l’església nova va venir a cantar un conjunt del Seminari i que després varen fer una vetlada musical amb els mateixos seminaristes a can Magre. Crec recordar que aquest grup va tornar en una altra ocasió. Un any, també per Nadal, organitzaren una representació teatral de tema nadalenc, una espècie de pastorelles. Cada any fèiem una excursió dia primer de maig. També se celebraren foguerons per santa Catalina. En definitiva, vaig estar molt satisfet, i el jovent també, per descomptat, d’organitzar aquest grup.

J.N. –Per acabar, com vas viure tot això?

M.M. –No tenc més que bons records. Vaig *disfrutar* d’aquells anys que vaig estar amb voltros. Ja he dit abans que m’hi vaig sentir molt bé, a es Llombards. En guard una molt grata memòria. Vaig tenir una bona relació amb tots. Amb els escolanets, amb els joves, amb els més grans, amb els vellets. Les monges també s’implicaren i m’ajudaren molt. Varen ser un bon recolzament per a jo. I el grup de dones que cantaven, i les que feien net (bé fregaren, i encara deuen fregar, aquelles rajoles tan males de netejar!). Tenien l’església com una patena... En definitiva, i com ja he dit abans, el poble va ajudar molt.

J.N. –Alguna cosa per afegir?

M.M. –Primer, agrair-vos de tot cor haver pensat amb jo en començar aquestes celebracions del cinquantè aniversari de l’església. A tu, personalment, per haver tingut aquesta agradable conversa per a recordar i revivre tots aquells bons moments. I segon, encara que no em toqui a mi convidar tots els Llombarders i Llombarderes a aquesta gran celebració, ja que això correspon al rector, almanco animar-vos a participar-hi, a acostar-vos més a la parròquia, que és ca vostra, que és la casa que voltros o els vostres majors vàreu aixecar amb tant esforç i amb tanta il·lusió. I desitjar-vos que per molts d’anys pugueu anar a l’església en totes les ocasions, en les alegres i en les tristes, i que aquesta festa vos ajudi a consolidar i augmentar la fe, aquella fe amb la que els vostres avantpassat decidiren aixecar un temple a la Immaculada.

ACCIDENT A LA BATERIA DE COSTA DEL CAP SALINES: 11 D'OCTUBRE DE 1946

Apol·lònia Martínez Nadal
Es Llobards, juliol de 2019

Segle XX, anys 40. Una nina al carrer Major d'Es Llobards, davant la "Plaza del Caudillo". Als seus ulls queda gravat per sempre el pas d'una comitiva fúnebre (el "cotxe dels morts") amb varis baguls, que, des de la carretera de Ses Salines, travessa el poble cap a Santanyí.

És el temps del X aniversari de l'exaltació de Franco, i és el temps també del judici de Nuremberg, i de l'exportació de cereals d'Argentina a Espanya. Però el poble, i la comarca, estan commocionats per una altra notícia: una explosió a la bateria de costa del Cap Salines, dins S'Avall, ha causat distintes víctimes. Una d'elles, un jove llobardier, és Joan Mas Mas, fill de l'amo en Francisco Mas, de sa Bassa.

La bateria formava part del sistema de defensa militar de Mallorca reorganitzat després de la Guerra Civil. Amb aquesta reorganització de 1939 es creen distints regiments, entre ells, el Regiment d'Artilleria de Costa nº 5, format per 3 Grups de Costa, amb 16 bateries i 1 Grup Antiaeri. A partir de 1940 el Regiment d'Artilleria de Costa nº 5 era el responsable de les bateries de costa de l'illa. La defensa se subdividia en tres sectors: el "Sector de Palma", el "Sector de Pollensa-Alcúdia" i finalment el "Sector Oriental" format per les Bateries de S'Horta, Na Penyal i Cap Salines, amb 4 canons Schneider-Cannet de 140/45 mm. cada una d'elles.

La bateria del Cap Salines estava dins la finca S'Avall de la família March. Formalment Joan March Ordines va realitzar dues donacions dels terrenys de la bateria a favor de l'Estat, Ram de Guerra, els anys 1955 i 1957 però aquests terrenys ja havien estat ocupats materialment per l'exèrcit durant la guerra civil.

Fotografia de Joan Mas Mas

Segle XXI, anys 10. Una visita al cementiri de Santanyí permet posar data als records borrosos del segle passat d'aquella nina. A una de les tombes de la part antiga del cementeri es troba el retrat del jove artiller llombarder mort a l'accident: Juan Mas Mas, mort l'11 d'octubre de 1946.

Amb aquesta data, la consulta del diaris de l'època ens permet tenir més detalls (encara que no tots, com veurem) de l'accident.

- En concret, al diari "La Almudaina" de dia 17 d'octubre de 1946 es publica l'esquela, de les víctimes. Foren, segons aquest anunci, en total, 7: el "Cabo, Lorenzo Galmés García" i els "Artilleros Cosme Portell Rigo, Juan Más Más, Gabriel Suñer Perelló, José Mesquida Salóm, Andrés Roig Ginard, Sebastián Bonet Vidal". Tots ells formaven part del "Regimiento de Artillería nº 5". I, segons l'esquela varen morir "en accidente ocurrido en acto de servicio", sense donar més detalls del lloc i circumstàncies. Igualment, a la crònica "De sociedad" del mateix dia es dona breu notícia del succeït qualificat com "accidente desgraciado, ocurrido en acto de servicio".

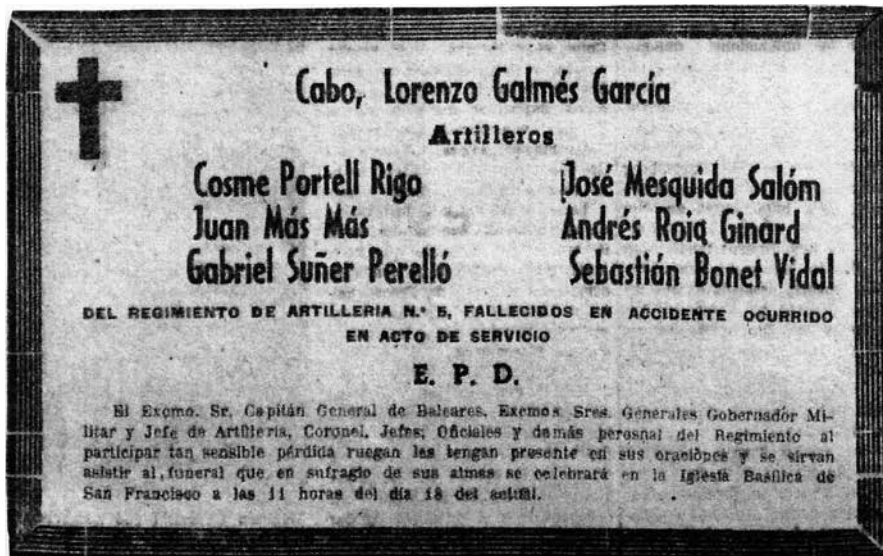
A l'esquela s'anuncia també la celebració del funeral institucional a la Església Basílica de Sant Francesc de Palma:

"El Excmo. Sr. Capitán General de Baleares, Excms. Sres. Generales Gobernador Militar y Jefe de Artillería, Coronel, Jefes, Oficiales y demás personal del Regimiento al participar tan sensible pérdida ruegan les tenga presente en sus oraciones y se sirvan asistir al funeral que en sufragio de sus almas se celebrará en la Iglesia Basílica de San Francisco a las 11 horas del día 18 del actual"

-Un dia després, el dia 18 d'octubre, s'anuncia a "La Almudaina" un canvi d'hora del funeral: *"AVISO. El funeral que en sufragio del alma de los artilleros debía celebrarse a las once del día de hoy, se celebrará a las once y media, en la Iglesia de San Francisco"*.

-Finalment, a "La Almudaina" de dia 20 de octubre de 1946 trobam una completa crònica del funeral:

"Funeral en San Francisco POR UNOS ARTILLEROS MUERTOS EN ACTO DE SERVICIO (Retirado de la edición de ayer) En la Basílica de San Francisco se celebró a las once y media de la mañana de ayer, viernes, el funeral en sufragio del alma del Cabo de Artillería Lorenzo Galmés García y de los soldados del propio cuerpo Cosme Portell Rigo, José Mesquida Salom, Andrés Roig Ginard, Juan Mas Mas, Gabriel Suñer Perelló y Sebastián Bonet Vidal, todos ellos pertenecientes al Regimiento nº 5 de Artillería, que fallecieron días pasados víctimas de un accidente ocurrido en acto de servicio. Un túmulo rodeado por diez blandones y diez cirios cubierto con la Ban-

Esquela de les víctimes de l'accident publicada al diari La Almudaina de 17 d'octubre de 1946

dera Nacional se instaló en el centro de la nave.

Fue el celebrante del funeral el Ilmo. Sr. Teniente Vicario Accidental señor Saguiso, asistido de los señores Cerdó y Cortés, Capellanes ambos del Cuerpo de Artillería.

Los sitios reservados para las autoridades militares estuvieron ocupados por el Capitán General Sr. Asensio, el Comandante General de la Base Naval Sr. Garcés de los Fayos, el Gobernador Militar Sr. Gual de Torrella, el General Jefe de Artillería Sr. Durán, el Coronel Jefe de Aviación Sr. Frutos y el Comandante de Marina Sr. Latenia. En la parte opuesta estaban el Gobernador Civil y Jefe Provincial Sr. Parés, el Alcalde Sr. Coll Fuster, el Presidente de la Audiencia señor Ugarte, el Fiscal

Sr. Pérez, el Tesorero de Hacienda Sr. Martí y el Inspector Jefe de Trabajo Sr. Pol en representación del respectivo Delegado.

Asistieron también ... el Alcalde de Ses Salines señor Burguera, en representación del Ayuntamiento de dicha Villa.

En la nave se sentaron, en primer término, los familiares del cabo y soldados fallecidos, representaciones de los Cuerpos de la Guarnición, de entidades oficiales y particulares y numerosas ... y en último término una sección de fuerzas de artillería sin armas. Finalizado el funeral los concurrentes al mismo desfilaron para testimoniar su pésame antes las autoridades militares y familiares de los fallecidos”

Vista panoràmica de la Bateria del Cap Salines

Curiosament, la notícia, que degué comocionar la comarca i fins i tot l'illa, té un tractament prou discret a la premsa mallorquina. I en cap cas s'entra en el detall de les circumstàncies de l'accident, més enllà del "fallecidos en accidente en acto de servicio".

Sembla que l'origen degué ser una explosió a la bateria de Costa de S'Avall, les circumstàncies concretes de la qual desconeixem en aquest moment. Sí que tenim notícia d'un altre accident, possiblement semblant i encara més tràgic: a Menorca 23 militars varen morir a l'accident de la Bateria de Llucalari, que tengué lloc a Alaior el 23 de juny de 1953, en el transcurs d'un exercici de fogueig en el que es produí la deflagració de 150 kilograms de pólvora.

Amb el temps moltes de les bateries es van anar tancant i els anys 90 del segle passat foren totes clausurades. Els terrenys que ocupaven han estat venuts, cedits o tornats als seus propietaris en els darrers temps per part del Ministeri de Defensa, no sense polèmica en alguns casos. És el cas, precisament, de la bateria del cap Salines, de 23.114 metres quadrats, que l'any 2007 fou adjudicada en subhasta a la societat Orquídea Palma SL, vinculada a la immobiliària alemanya Kühn&Partner. La família March, propietària de la finca S'Avall dins la que s'ubicava la bateria, reclamà judicialment la propietat dels terrenys, que, com hem dit, havien estat cedits als anys 50 i obtingué l'any 2009 un pronunciament judicial favorable, ja que es va entendre que havien estat donats per a un ús estrictament militar.

Festes ^{de} SANT DOMINGO 2019

DIVENDRES 26 DE JULIOL

20:30 h. Començament de les festes amb la PUJADA DE BANDERA damunt l'església, repicada de campanes i xeremiers des Llombards.

21:30 h. Convit a les festes de Sant Domingo amb la lectura del PREGÓ a càrrec de Miquel Pons. A continuació, concert de piano i veu a càrrec de Jesús López Blanco i de la soprano Imma Hidalgo. Al pati de l'escola.

DISSABTE 27 DE JULIOL

19:00 h. Entretingut CONTACTES per als més petits a la plaça dels Pins, a càrrec dels dimonis de sa Cova des Fossar (Sineu)

23:00 h. Espectacular CORREFOC dels dimonis de sa Cova des Fossar (Sineu). Començarà a la Plaça de l'Església i anirà cap al pati de l'escola. Es recomana atendre les indicacions de l'organització. Durant el correfoc estarà prohibit aparcar al carrer Sant Domingo.

00:00 h. Gran VERBENA JOVE amb la participació dels grup VES-HI-TU i SOMROCK. La vetlada acabarà amb la música del DJ TITI

DIUMENGE 28 DE JULIOL

19:30 h. Inauguració de les EXPOSICIONS. En primer lloc, s'inaugurarà l'exposició de FOTOGRAFIES ANTIGUES sota el títol "L'església des Llombards en els 50 anys

de la benedicció del nou temple", al local parroquial. A continuació, a ca ses Monges, l'exposició de TREBALLS DE L'ASSOCIACIÓ DE LA GENT GRAN.

21:30 h. Gran espectacle eqüestre. Al camp de futbol can Martina.

Hi participen amics dels cavalls de Santanyí

DILLUNS 29 DE JULIOL

18:00 h. Horabaixa de JOCS DE FUSTA al carrer per a petits i grans. A la plaça des Pins.

19:00 h. IX CAMPIONAT DE TRUC a la fresca al Bar sa Taverna. Hi haurà un bon assortit de tapes.

DIMARTS 30 DE JULIOL

18:30 h. L'Associació de la Gent Gran des Llombards, amb la col·laboració de l'Ajuntament, organitza la ja tradicional VOLTA AMB BICICLETA pels carrers i camins del nostre poble. És obligatori l'ús del casc.

Finalitzada la volta, SOPAR DE PA AMB OLI, música i regals. Els qui vulguin sopar poden adquirir el tiquet al Local Social "Sor Paciència" fins el dia 26 de juliol.

La concentració per a la volta i el sopar, tot a la plaça des Pou.

DIMECRES 31 JULIOL

18:30 h. Diversió assegurada per a nins i nines en la gran FESTA INFANTIL amb inflables aquàtics, escuma i mini discoteca. I a

partir de les 21:00h, l'entreteniment continua per als més grans amb la millor FESTA DE L'AIGUA. Pati de l'escola.

DIJOUS 1 D'AGOST

21:30 h. Tothom està convidat a dur de ca seva menjar i beure per compartir-ho tots junts a la fresca en el gran SOPAR DE REBOST, al pati de l'escola. Per a consumir les calories, en acabar, BALL DE SALÓ I EN LÍNIA amb n'Antònia i en Rafel.

DIVENDRES 2 D'AGOST

19:00 h. Partit de FUTBITO per a nins (nascuts entre el 2006 i 2009) al Centre Cívic.

21:30 h. Vetlada de CINEMA A LA FRESCA, amb la pel·lícula CAMPEONES, al pati de l'escola.

DISSABTE 3 D'AGOST

19:00 h. Horabaixa esportiu al Centre Cívic amb TORNEIG DE FUTBOLET. Es disputaran les eliminatòries.

23:00 h. Vetlada de records amb la música de fa unes dècades a la VERBENA DISCO 80-90'S amb el gran DJ RIGO. Per recrear millor l'ambient d'aquells anys es prega assistir-hi VESTITS AMB ROBA DE L'ÈPOCA. Al pati de l'escola.

DIUMENGE 4 D'AGOST

19:30 h. Es retrà HOMENATGE A LA GENT GRAN des Llobards, perquè s'ho han ben guanyat amb tants d'anys de treball i esforç. La festa continuarà amb BALL DE BOT a càrrec de l'escola de ball sa mitja Lluna A la plaça des Pou.

21:00 h. Gran FINAL del torneig de FUTBOLET al Centre Cívic.

DILLUNS 5 D'AGOST

18:30 h. Passacarrers del DIMONI GROS des Llobards i els CAPARROTS, acompanyats pels xeremiers de Santanyí i es Llobards.

19:30 h. CORREGUDES DE CINTES amb punxó per a petits i grans a la plaça des Pou. És obligatori l'ús de casc.

21:30 h. KARAOKE. Al bar sa Taverna. Organització: Bar sa Taverna.

DIMARTS 6 D'AGOST

17:30 h. Animació infantil per als mes petits.

19:30 h. Gran gimcana familiar per a adults i nins. Estarà formada per grups mixtos (adults i nens), al pati de l'escola.

INSCRIPCIONS (1 hora abans)

- La inscripció es farà per grups mixtes (nins i adults) i per nucli familiar (si és possible), amb un màxim de 10 persones i un mínim de 4 per grup.

- Obligatori que al manco hi hagi un adult a cada grup.

- Els nins participants hauran de tenir al manco 7 anys.

- A la inscripció haurà d'aparèixer el nom del grup (s'han de posar un de divertit) i dels participants.

- Cada grup haurà d'anar disfressat a conjunt, amb una mateixa temàtica.

Animació i gimcana organitzat per Kcodril

DIMECRES 7 D'AGOST

21:30 h. Revetla de Sant Domingo amb la tradicional TREMPONADA (i ja anam per la XXXIII edició) i gelat, al pati de l'escola. Seguidament, gran VERBENA amb l'orquestra GALATZÓ, fent un repàs als clàssics de tots els temps. La festa i la música continuaran ajudats per l'àmplia experiència de DJ RIGO.

Durant la vetlada es lliurarà el premi a la millor decoració de carrer i es farà la rifa de regals.

DIJOUS 8 D'AGOST, FESTA DE SANT DOMINGO DE GUZMÁN

10:00 h. Arribada dels XEREMIERS de Santanyí i es Llombards i cercavila pel poble.

11:00 h. OFICI SOLEMNE per honorar el nostre patró Sant Domingo de Guzmán. Presidirà i predicarà Mons. Antoni Burguera Burguera, rector de la parròquia de Sant Sebastià

Acabada la missa a la Plaça des Pou, les tradicionals CORREGUDES DE JOIES.

13:30 h. DINAR DE PAELLA al Centre Cívic per seguir fent poble i felicitar-nos les festes.

18:30 h. Diversió i esport aniran de la mà al partit de FUTBOLET de FADRINS contra CASATS. A les pistes del Centre Cívic.

21:30 h. actuació estelar amb l'humorista Xavi Cañellas I fi de festes amb FOCS ARTIFICIALS. Al pati de l'escola.

DILLUNS, DIA 12 D'AGOST

18:00 hores Jornada de portes obertes a na Nova. Finalitzada la primera campanya del projecte de consolidació i adequació del jaciment arqueològic de na Nova, vos convidam a la jornada de portes obertes comentada pels arqueòlegs directors del

projecte. A més, hi haurà exhibició de fosa de metalls en tècnica prehistòrica i taller de talaiots en miniatura per els més petits. No hi faltará berenar per a tothom.

Lloc: jaciment arqueològic de na Nova (a l'entrada de cala Llombards).

Ho organitza: LAUSA Associació Cultural i l'Associació de veïnats de Cala Llombards. Col.labora Ajuntament de Santanyí.

DIMARTS 13 D'AGOST

19:30 h. VIII CURSA POPULAR SANT DOMINGO 2018. Amb sortida i arribada davant el Centre Cívic.

Nota:

Tots els actes són gratuïts per a les persones empadronades a es Llombards, llevat del dinar de paella. Els tiquets del trempó i de la paella es podran recollir davant l'església del dimarts 25 de juliol al dijous 3 d'agost, els horabaixes de 18 a 21 h. (Vegeu-ne cartells apart)

DE LAMPEDUSA A CIVITAVECHIA 0 DE LA CAMELIA AL SEA WATCH 3 PASSANT PER 10 MILLES DE CALA LLOMBARDS

A Carola Rackete,
amb tot el meu reconeixement i admiració.

Sebastià A. Adrover
30 de Juny de 2019 d.C.

La nit de Santa Margalida de 1911, en dijous, la goleta italiana *Camelia*, procedent de Civitavechia s'enfonsà davant la costa santanyinera, aproximadament a unes 10 milles de Cala Llobards, poc després de calar-se foc. *La Camelia* portava 273 tones de fusta de roure i es dirigia amb destinació a Sevilla. Han passat ja 108 anys de tal esdeveniment.

No fou la causa del naufragi, en aquest cas, el temporal o la mala mar. L'incendi es produí, a les primeres hores de la matinada, per l'explosió d'una cafetera que funcionava amb esperit. GARAU ens conta com *la tripulació formada per 10 homes intentà en un primer moment accionar el bombí, que utilitzen normalment els mariners per treure aigua de la mar i fer net la coberta, però el foc anà agafant força molt ràpidament. El capità Anastasio Gaetano posà rumb cap a terra fent sonar les botzines d'alarma. A les poques hores la goleta es trobava prop de la costa i els mariners no tengueren més*

remei que abandonar la nau, perquè ja era impossible fer-hi res i la situació era insuportable, podent arribar a terra, mentre la goleta s'enfonsava per a sempre.

Tota la tripulació de la goleta s'instal·là en una cabana de Cala Llobards. El metge habilitat de Felanitx, Joan Escales, visità els ferits, que evolucionaven favorablement llevat del capità i un mariner. El divendres 21 de juliol, degut a les greus cremades sofertes, morí el capità de *La Camelia*, Anastasio Gaetano i, una hora més tard, el mariner Enrico Camelia, que era el fill del propietari de la goleta. El dissabte 22 els cadàvers dels dos malaurats eren trets de la cabana pels seus propis companys i, una vegada entregats a les autoritats de la vila, eren enterrats en el cementeri de Santanyí.

Vegem un ampli extracte del curiós document històric on Joan Vidal Escales, narra aquest episodi de la nostra història:

[...] Era una noche de Julio de 1911 y un joven médico tendido debajo un algarrobo, sintetizaba el bien de los hombres en aquel acto. Era una noche quieta como la muerte, pero que la agonía de dos humanos seres, brindaba una intemperie.

La catástrofe de la nave-goleta *Camelia* a la que las llamas habían devorada y el agua sumergida, fue motivo para que en medio de la desgracia pudiera Santanyí revelar –aún sin ser secreto– su fama de humanitario. Hasta los mismos palomos salvajes debieron brindar salvación a los náufragos, quienes con cuadro tristísimo se ampararon en nuestra hermosa costa. Ley fatal de exterminio morbosos, necesario, pero de donde emergen contratiempos, imposibilitó trasladar los dos desgraciados cuyas quemaduras abarcaban gran extensión y allá, entre el calor sofocante de tierra risueña y noche terrible, después de oriundos trabajos notorios y desinteresados llama durmiendo a su lado, el padre a su hijo ¡Oh maravilloso anhelo!

[...]

Transcurre media hora, el Capitán muere, otro aviso y aún va diciendo el padre ¡hijo! hijo mío, estás mejor? ¡Qué erróneos los ensueños!

[...]

Han pasado horas enteras y el árbol hoy tristemente célebre, cobija cual manto, al facultativo que entrega su cuerpo al duro sucio de aquellos terruños, acompañándole

en condiciones tan inaceptables, celadores del municipio, guardias civiles y carabineros. Actos mitológicos no serán jamás como estos históricos; la Novela es fantástica; pero en todo la Historia a veces es maestra de aquella.

Amanece. El alba anuncia el día, se oyen sollozos. [...]

¡Pobre padre! ¡Desdichado hermano! No solo devoraron las llamas a su barco, sino que también vencieron la energía del hijo. Se levanta el médico y el celador municipal, y al bajar y notar el más impertinente cuadro, al ver un padre que besa desconsolado un cadáver, un hermano exclamando al infinito [...].

Goleta Isla Ebusitana, la més antiga del món (1856).

El día empieza, extendiendo por doquier el Sol sus rayos, puede sea susceptible de algún que otro consuelo esa desgraciada gente. Mientras van pasando bandadas de pájaros, al compás, ojos humedecidos se fijan lejos como implorando ante el rigor de una ley los atenuantes de la Racional; quieren los representantes de su gobierno, quieren expansión, desean ser oídos, aspiran a que se les reintegre, Italia leal llama, Italia la noble, tierra de mil amores, de música y canto. De la misión del médico queda la moral, consoladora, condolor social y así persiguiendo la conformación y guiado por ese fin, entremeten reflexiones médico y demás. ¡No llores la muerte es el destino indómito y feroz, pero evidente. ¡Qué rasgo más triste de la Historia Humana! Gratitud sí, compor-

tamiento franco y leal el de los guardianes, aquella gente les estuvo bien reconocida.

Ligera brisa del mar vigoriza un tanto la astenia de los extripulantes, náufragos afligidos, siempre propios, nunca extraños a la Hospitalidad de Santanyí.

Mientras las complejas ideas zurcidas, ocupan a aquellas gentes; mientras el Raciocinio establece hipótesis más o menos aceptable para consigo; buscan amparo en la sombra del tantas veces citado algarrobo, previa permiso que se les concede.

Pasan horas y al extender su vista un celador, anuncia alguien por tierra; tal como Cristóbal Colón, la América, como hermanos del soñador, a José; como Vigia de Porto-pí señala los vapores. D. Bartolomé Cabrer cónsul de Italia en Palma, Señor Alcalde de Santanyí D. Bernardo Escales de Son Amer, algunos señores periodistas y demás acompañamiento: están frente al cordón. De la otra parte está el médico, el cual les anuncia el desenlace fatal de los dos infortunados náufragos; más también están presentes los ataúdes por cuanto los guardias civiles y carabineros, trasladaron la noticia al pueblo por orden del Sr. Médico.

Momento emocionante el de la entrevista del padre expropietario del Camelia y del hijo piloto de la misma, con el representante de su gobierno. ¡Todo está perdido! y si entre la arena pudiese encontrar el pequeño grano mi hijo; invertiría mi vida buscando en el arenal de esa hermosa Cala ú endoquieran me brindaran las hadas. ¡Todo está perdido! pero lo que más siento en el alma de tantas pérdidas, créalo Sr. Cónsul; es aquel que fue pedazo de mis entrañas.

—El consuelo es para los afligidos. —Se hace el inventario de los restos que pudieron salvar, y en el intervalo que medió de descanso, bajaron los ataúdes. No es forjar

fantasmas, es estricta realidad; fue tanto fatídico espanto motivado por el emponzoñado cuadro, que aquellas gentes de armónico acento, se atolondraron en presencia de los cadáveres y sólo el valor del celador Juan Burquera Ferrer (a) Beu pudo acompañando al facultativo, que no quedaran insepultos seres para siempre queridos. Una vez desinfectados y acondicionados en las cajas fueron trasladados a brazos por sus compañeros hasta la pared cordón, silencio sepulcral en la otra parte les esperaba, pero al partir de su penúltima morada, el llanto ahogado en los pechos se convirtió en exclamaciones. ¡Adiós! ¡Adiós parte de mis entrañas! ¡Esperanza de mis ilusiones! Que será de mí sin tí. ¡Adiós hermanito mió! qué pena la de mi madre que no pudo cerrarte los ojos. Adiós para siempre ¡Adiós compañero! Se terminaron nuestras alegrías; siempre estarás en nuestra memoria. ¡Adiós capitán! tu bravura en los mares ha finido, siempre te recordaremos.

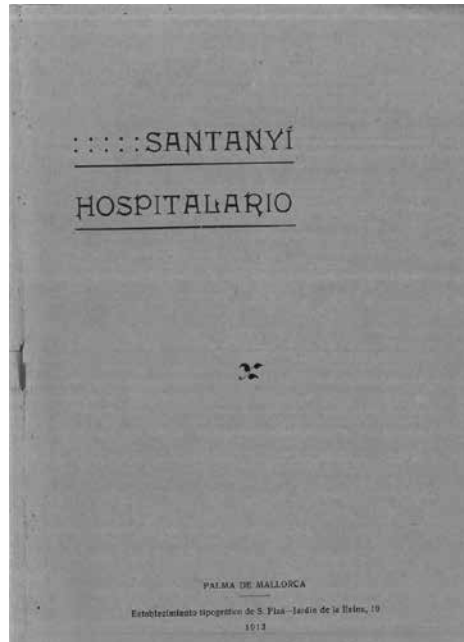
Las máquinas fotográficas trabajaron, los corazones todos quedaron afligidos, la condición humana era un hecho. Se despidieron Alcalde, Cónsul y demás entre rayos de Sol abrazador, pero no sin haber advertido antes el Sr. Cabrer al Sr. Escalas de Son Amer que se atendiera a aquellos infelices a lo que contestó afirmativamente el Sr. Alcalde haciendo constar la tradicional hospitalidad de Santanyí

Durante los cuatro ú cinco días que quedaron aislados, les fué dable comprobar los méritos, las virtudes de ese pueblo que entre el verdor de almendros, trabaja solitario en la costa.

El mismo día se procedió a la quema de colchones y demás objetos que se emplearon para uso de los enfermos y buenos, por supuestos atacados de cólera. ¡Allá! restos

quedan en duro cuarzo, roca que resistió al embate de baja y alta mar i allá queda un sello imperecedero, testimonio decisivo, mudo como evidente, para recuerdo de las generaciones venideras de acto tan trascendental en la más hermosa de las calas, en el más noble de los pueblos. La más baja, sobresaliente de las demás, que toca mar, arena y montaña, escogida entre todas por los que en tiempo de calor visitan aquellos lugares, la que guarda ropas de niñetas que se zambullen en el agua, roca perpetua que sintetiza una voluntad; que estimulas en franca senda con perseverante ahinco a los marineros, a los pescadores; eficaz factor decisivo, pero de sosten. [...] Cuatro o cinco fueron los días que vivieron en Cala Llobars los italianos. Durante aquel tiempo se pasaba diariamente un parte facultativo al pueblo, por si había novedad y se confirmada la temible epidemia: no la hubo nunca. Todos los días no faltaban víveres buenos y en grande. Había la embarcación de 's petró Nofre que les traía todo el pescado por las mañanas. La carne, gallinas, huevos, café, vino, etc., no faltaron nunca.

Pronto, al día siguiente, apelaron a la baraja con el fin de que les distrajera de sus penas. Calmado el recuerdo turbulento causa de refugio inesperado, presto se dejaron oír en el espacio las vibrantes notas de reyes cantores; dulce cual miel, armoniosa como ninguna, la lengua italiana siempre de gala; enternece corazones, consuela apenados y mitiga dolores de pesadillas. El joven médico coadyuvaba para que se oscureciera el recuerdo de la zozobra, arrojaba luz extraña con el fin de ofuscar la idea del suicidio que no pocas veces temió como complemento de la desgracia, ellos le daban lacónicas gracias por lo bondadoso que había sido su corazón, realzando así el valor de un episo-

dio que la indagación fantástica con utópicas razones nunca por los tiempos superará.

Era la víspera de S. Jaime una noche al oscurecer, el Sol se había escondido en poniente, cuando sin esperarlo después de apearse de un carreta un joven, entregó al facultativo una tarjeta.

Sr. Escalas: He traído la Orden del Sr. Gobernador para suspender la observación sanitaria de los naufragos previa ciertas formalidades. Según la misma Orden puede Vd. desde luego regresar a Santanyí a cuyo fin pasa a esa el dador.

Suyo afmo. atento s. s.
Bartolomeo Cabrer
R. Agente. Consolare d' Italia
Santanyí 24 julio 1911.
Palma di Majorca.

Inmediatamente tan grata noticia fue comunicada a los italianos, quienes celebraronla.

La misma noche el médico estaba en el pueblo y al día siguiente acompañando al Sr. Cónsul, fueron en busca de los náufragos.

Donde está el cementerio? Donde el descanso de aquellos desgraciados? –Esas fueron las preguntas que se les ocurrió tan pronto habían sido puestos a su disposición los carruajes. ¿Dónde mi querido hijo? Dónde mi estimado hermano? Dónde el apreciado compañero? Dónde el bravo capitán?

[...] Los vehículos están de partida ¡Adiós Cala Llobars! Por un camino y rodando las ruedas como molinos de viento, llegan uno tras otro los carruajes a Santanyí; el pueblo en masa espera y al ver humilde cariño sincero de aquellas gentes, brotaron lágrimas que empujaron los que vieron. La casa de la villa tiene las puertas abiertas, entran ellos y son obsequiados mientras la música toca una marcha fúnebre in memoriam y algunos pasos dobles en son de consuelo. Lloran, lloran de pena por tanta desgracia, de satisfacción, por tanta hospitalidad. Les dá el pésame el Sr. Alcalde en nombre del pueblo.

No hay tiempo suficiente para visitar al cementerio; es tarde, hay que comer y á las dos sale el carruaje expreso para conducirlos al tren; dicen que vendrán otro día a buscarlos no porque crean a Santanyí indigno de guardarlos, sino porque allá en su pueblo de Italia reposarán al lado de sus antepasados.

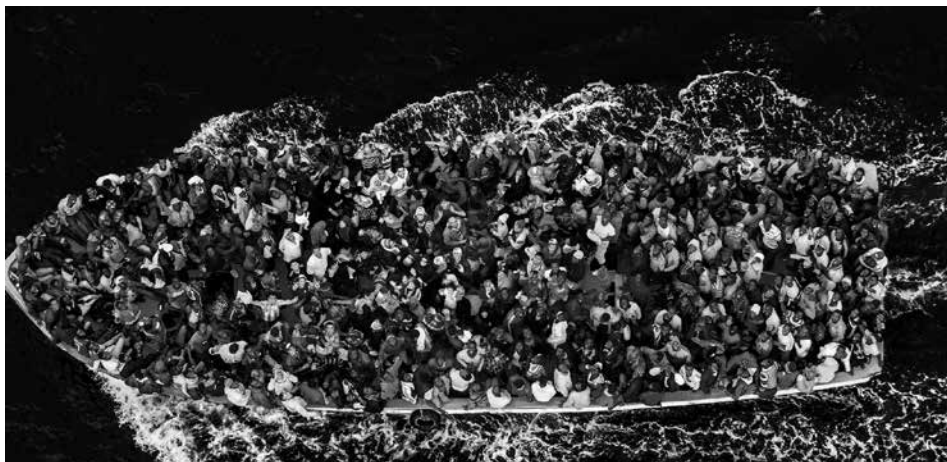
Dan las dos, se hincha de gozo el corazón al presenciar la despedida, está todo el pueblo, triste, meditabundo. Adiós hospitalario pueblo de Santanyí orgullo de la isla de Mallorca, corazón noble de la Illa Deurada; Adiós mallorquines caritativos, dignos descendientes de varones esforzados e ilustres de Cataluña cuya lengua sincera y clara habláis. Siempre recordaremos el respeto, abnegación, caridad con que reciben tus huéspedes. –Parte el carruaje, adiós buenos

hombres; Santanyí os tendrá en memoria y guardará bien los restos de las víctimas de su deber.

Uns 15 anys després, les despulles dels dos mariners morts foren traslladades a Itàlia en una caixa coberta amb la bandera de la seva nació. D'aquell naufragi ens resta com a record al cementeri de Santanyí, la làpida de la seva sepultura.

Llàstima que aquesta notícia s'hagi quedat com a notícia local i curiosa, quan es mereixedora d'una divulgació a escala europea, per no dir, mundial, global... a dia d'avui. I, sobretot, llàstima que Itàlia i els seus dirigents no en tinguin coneixença i en puguin prendre exemple com tractarem nosaltres els seus conciutadans italians aquell any de 1911.

Avui, dia 29 de juny de 2019 la policia italiana ha detingut a Carola Rackete, capitana del Sea Watch 3, el vaixell de rescat d'emigrants que esperava poder atracar des del 12 de juny amb una quarantena de naufragos rescatats davant de les costes de Libia. L'alemanya Carola Rackete, de 31 anys ha estat arrestada poc després d'atracar sense el permís de les autoritats al port de Lampedusa. Una dotzena de naufragos que formaven part del grup van ser evacuats per ser atesos en hospitals italians. Així i tot, la situació dins el vaixell començava a ser delicada i resultava ja complicat que se *oscureciera el recuerdo de la zozobra, [...] con el fin de ofuscar la idea del suicidio que no pocas veces temió como complemento de la desgracia.* Segons la televisió italiana RAI, Rackete ha estat detinguda per "resistència i violència contra un vaixell de guerra" de l'armada italiana. Amb passaport alemany, i cinc idiomes en el seu currículum amb tot just 31 anys, no nega la seva posició privilegiada: *La meva vida ha estat fàcil, he pogut freqüentar tres universitats, em vaig graduar amb 23 anys. Sóc blanca,*

alemanya, nascuda en un país ric i amb el passaport correcte. Quan em vaig adonar, vaig sentir l'obligació moral d'ajudar a qui no tenia les mateixes oportunitats que jo, compte a La Repubblica. Havia de fer alguna cosa per a qui no té veu i no té força, confessa.

Tot tornant a l'article de GARAU, el que crida notablement l'atenció és fins a quin punt es mobilitzen persones, entitats, administracions i governs amb una mateixa visió i amb un mateix objectiu aquell fatídic 24 de juny de 1911: *Ajudats per un pescador arribaren al Cap Salines, per després traslladar-se per mar a Cala Santanyí. Es donà avís a les autoritats de la vila, que organitzà l'obligatòria vigilància sanitària que les lleis del moment obligaven. El batle de Santanyí envià un telegrama a la comandància de Marina i al governador civil referint-se al succés i informant que entre els deu mariners hi havia el capità, Anastasio Gaetano i el mariner Enrico Camelia en estat greu per fortes cremades. El comandant de Marina, Sr. Laguardia ordenà la sortida immediata del canoner Nueva España, però com aquest no pogué sortir amb la premura necessària, disposà sortís el petit vapor n° 2 de la Com-*

panyia Arrendatària de Tabacs. Aquest salpà a les tres i mitja, amb el seu capità, tinent de navili Enrique Rodríguez de Mesa, també al jutge de la Comandància, tinent de navili Llorenç Moyà i el segon metge Marian Aguiló que havia rebut instruccions del seu director Miquel Berga per procedir a l'absolut aïllament dels tripulants de la Camelia i de totes les persones que les haguessin ajudat. Se'n dugueren de remolc un falutxo de l'anomenat canoner, equipat de bombí contra incendis i altre material. Per la seva part, el governador civil disposà que l'Inspector Provincial de Sanitat Sr. López Comas anàs a Santanyí i adoptàs les mesures sanitàries que cregués oportunes, sol·licitant, de les autoritats militars, dues tendes de campanya. També parlà amb els caporals del Carabiners i Guàrdia Civil, perquè es posassin a les ordes de l'inspector sanitari a fi de la vigilància dels naufrags que havien de tenir un aïllament total. Un gran desplegament humanitari, sens dubte...

Com és possible que després de 108 anys, es tingui una conducta totalment oposada a la desenvolupada i exercida amb total responsabilitat pels nostres avantpassats...?!

Com pot ser que avui fins i tot es deixin morir persones humanes a la Mediterrània...? Com pot ser que literalment no es faci res...?! La Mediterrània és la mar que ens va veure néixer i créixer, és la mar que acarona les costes, cales i platges on un tant per cent molt elevat d'humanitat, ja sigui com a turistes o com a pelegrins, hi ve a la recerca d'un

concepte de salut, de bellesa, de frescura, de repòs, de llibertat... La Mediterrània no pot ser un cementiri, no podem fer de les seves ones creus anònimes de vides perdudes a consciència... No volguem que es confonguin els esclats de les onades a les roques amb els crits desesperats dels que s'ofeguen... No volguem que quan es retiri l'escuma blanca provocada per l'esclat de les onades, aparegui juntament amb la roca de la cala o l'arena de la platja el cos sense vida d'una persona humana... Als dos tripulants de *La Camenia* se'ls donà fins i tot una digna sepultura... S'oposaria el batle de Santanyi en aquelles saons a l'entrada del *Watch Sea 3*, tripulat per Carola i amb 40 persones necessitades d'assistència després de ser rescatades d'una mort segura a la Mediterrània...? Es negaria el poble de Santanyi d'acollir-les i donar-les *el pescado por las mañanas. La carne, gallinas, huevos, café, vino, etc.* durant els cinc dies o els que fessin falta...? Què dirien els italians naufragats de la conducta i actitud del seu govern actual...? Què en diria el seu capità, Anastasio Gaetano, si hagués sobreviscut i hagués tingut la sort d'acomodar-se del poble de Santanyi després

dels cinc dies d'estada...? Més encara, què faria *La Camelia* de trobar-se una pastera en el seu recorregut de cap a Sevilla...? Què farien els mariners després del naufragi si, embarcats de bell nou, trobassin una pastera plena de persones humanes...? Creis que es desentendrien d'ells com actualment ara fa el govern italià sota les ordres de Matteo Salvini o farien de no veurer-los com fa, de moment, la Unió Europea?

Hauríem de començar a parlar amb discerniment i claredat, hauríem de deixar de parlar d'immigrants, refugiats i exiliats i començar a parlar de persones... Amb quin dret podem nosaltres deixar passar o no a una altre persona dins un territori concret...? Podrem, en tot cas, decidir no deixar-lo entrar dins casa nostra, però com podem otorgar-mos aquest dret més enllà de les parets que conformen la nostre llar...? Les societats i els països que només s'articulen damunt els drets no poden percebre mai les seves responsabilitats. El dret a parlar, per exemple, hauria de ser substituït per la responsabilitat en el parlar... Les actituds centrades en els drets tendeixen sempre a les lluites. L'actitud dirigida cap a les responsabilitats condueix a

la llum. Aquesta llei és la màxima expressió de la solitud de l'egoisme, un vici solitari tan propi de tots aquells homes i Països que es colguen en sí mateixos, com ja ens va dir André Malraux.

Estic convençut que el batle santanyiner, Bernat Escalas, juntament amb totes les autoritats de l'ajuntament, hagués deixat entrar al Port de Cala Figuera o al de Porto Petro a l'alemanya Carola Rackete amb el seu vaixell *Sea Watch 3*.

Necessitam que davant el problema de la migració poguem començar a veure, sentir i experimentar frases com *lloran, lloran de pena por tanta desgracia, de satisfacció, por tanta hospitalidad i Adiós hospitalario pueblo de Santanyí orgullo de la isla de Mallorca, corazón noble de la Illa Deurada; Adiós mallorquines caritativos, dignos descendientes de varones esforzados e ilustres de Cataluña cuya lengua sincera y clara habláis. Siempre recordaremos el respeto, abnegación, caridad con que reciben tus huéspedes.*

M'entristeix profundament que no es doni solució a un problema tan greu com el que pateix la Mediterrània, on l'embarcació que vulgar i despectivament anomenam pastera comença a ser, per desgràcia, un vaixell de moda i de mort... M'entristeix i alhora m'enfada superlativament l'actitud i

pensament d'individus com ara el vicepresident i ministre interior del govern Italià, Matteo Salvini.

Me permetreu acabar aquesta aportació al Programa de Festes d'enguany tot dirigit-me al Sr. Salvani. Li puc ben assegurar que m'encantaria poder-lo deixar dins una pastera enmig de la Mediterrània. Sí que ho faria Sr. Salvini, i tant! Però no pensi vostè que ho fes perquè tingui interès que mori ofegat o deshidratat, malgrat estones un es

pugui sentir temptat que així sigui... Matteo, senzillament te deixaria a la deriva... Saps per què? Perquè estic convençut que Carola Rackete et recolliria i et portaria a bon port a bord del *Sea Watch 3*. Com també a bon port té dret a arribar, sempre!, qualsevol persona humana, talment hi foren conduïts els tripulants i

nàufrags de *La Camelia*.

Mentrestant, pregaré i defensaré la Vida mitjançant aportacions com aquesta, tot esperant una resolució positiva, seriosa i responsable al respecte entre totes les parts implicades. Personalment, m'adhereixo encara als nostres avantpassats i pronuncio novament, amb fe i esperança, allò de *dulce cual miel, armoniosa como ninguna, la lengua italiana siempre de gala; enternece corazones, consuela apenados y mitiga dolores de pesadillas.*

BIBLIOGRAFIA:

- Escalas Vidal, Juan. *SANTANYÍ HOSPITALARIO*, Palma de Mallorca. Establecimiento tipográfico de S. Pizà, 1913.
Arxiu Can Clar. Exemplar dedicat per l'autor a Mn. Miquel Clar.
<http://tgaramallorcari.blogspot.com/2011/07/naufragi-goleta-camelia-20-juliol-1911.html>
http://ibdigital.uib.es/greenstone/collect/premsaForanaMallorca/index/assoc/Felanitx/_1986_me/s09_n251/5.dir/Felanitx_1986_mes09_n2515.pdf
https://www.ara.cat/internacional/Detenen-capitana-Sea-Watch-Lampedusa_O_2261174054.html
<https://www.lavanguardia.com/internacional/20190627/463137511247/capitana-sea-watch-salvini-italia->

RALLANT DES LLOMBARDS AMB MARIA VIDAL SALOM

Cosme Aguiló

La madona Maria de cas Traginer (es Llobards, 1894-1981) era dipositària d'una gran saviesa popular. Dotada d'una memòria prodigiosa, era capaç de recitar de cor cololades llarguïssimes. Sabia cançons de tota mena, rondalles, remeis curatius, llegendes, anècdotes, coneixia les plantes i esplanava detalls de l'antiga arquitectura de la població i mil coses més. Qui signa aquest article va tenir la sort de poder parlar amb ella nombroses vegades, ja fos a redòs, entre les parets de la casa, o davant el portal, a l'ombra de la llimonera, i d'aquests encontres dialogats en guarda, com a tresor molt preuat, una partida d'hores enregistrades en suport magnètic, els temes de les quals són extraordinàriament heterogenis i juxtaposats l'un vora l'altre sense ordre ni concert, per causa de la poca experiència de l'entrevistador. Això no obstant, són d'un gran interès, perquè ens transporten mitjançant una ment privilegiada a un món avui totalment esvaït que m'imagín que ha de ser mal d'entendre

per les edats tendres que no l'han conegut. Els materials arreplegats tenen un cert gruix i serien òptims per ser publicats en forma de llibret, però, com que els anys s'escolen de pressa i sense pauses i el meu ventall d'interessos no s'atura d'obrir-se, no sé si l'ocasió propícia arribarà mai a fer acte de presència. Entretant, però, don a conèixer, ací i allà, petites teselles de l'esplèndid mosaic que vaig heretar d'aquesta llobardera irrepètible.

Reprodusc a continuació un petit fragment dialogat que mostra una mica com era es Llobards de l'època juvenívola de l'entrevistada. S'hi descriuen elements de l'arquitectura hidràulica de la població, també un costum bàrbar que avui escarrufa, per causa del maltracte a un animal, i l'antagonisme, avui feliçment superat, entre els llobarders i els santanyiners. Faig avinent que en el moment de formular la primera de les preguntes que li vaig fer parlàvem de pous. He procurat adaptar, encara que no totalment,

el text a la normativa. Vet ací, doncs, la conversa, amb les meves preguntes transcrits en rodona i les seves respostes en cursiva, exceptuant els fragments d'estil directe, que hi estan en rodona.

-En es Llombards, n'hi havia cap de pou important?

-*Pou? Sí. Hi havia un pou i el varen tapar de temps meu, un pou públic.*

-I on estava aquest pou?

-*A s'enfront de sa Plaça, just a s'enfront.*

-Devers cas Forner?

-*En aquest altre racó, just davant aquella portassa de s'enfront i quan varen fer aquella casa impedia es frontis d'allà i l'amo de can Morlà va tenir un poc de bo i varen condemnar es pou.*

-I com era aqueix pou?

-*Era un pou grandíós que hi havia. A una part hi havia dos jocs de rests, una part de So n'Amer i s'altra des públic des Llombards. Sa gent llavors no tenia cisternes.*

-Era quadrat o rodó?

-*Llarg. Jo hi he tret aigua. Per carambola. No n'haviem de mester, però com érem a l'lotes mos com a provàvem. Jo dos jocs de rests no els hi he concedits, perquè So n'Amer ja no existia de temps meu. So n'Amer se va establir l'anys setanta-dos [1872]. I hi havia un joc de poals, un anava i s'altre baixava. I*

llavors una pica i llavors una soca buida que se deia s'obi. Era una soca que li feien fer un regaló, una soca gruixada. Amb un cap estava damunt es cintell des pou i anava dins una pica i allà abeuraven ses bísties i s'aigua anava a caure a dins aquella pica. Deien que es rests, com los assolellaven, arribaven a s'enfront d'aquella carretera. Era molt fondo. Sí. I aqueix pou el varen condemnar perquè l'amo va tenir un poc de bo i està tapat. Però hi havia un pou, fet des moros, deien que era.

-I com s'anomenava, aquest pou?

-*Nosaltres només li dèiem sa plaça des Pou, allà. L'obrien en s'estiu, que s'aigua s'estrenyia, i molta gent anava a abeurar allà.*

-Es carrers des Llombards quin nom tenien un temps?

-*Només n'hi havia dos: Son Salom i So n'Amer. Aquí [es refereix al lloc on estava la seva casa] era Son Salom. Aquesta casa: setanta-dos. Aquí era Son Salom. Només hi havia dos carrers. I es joves, com jo era nina, en aqueixa plaça..., era com a comú. Què t'he de dir jo? Herba, hi anaven a apedregar gall. Saps què és tu?*

-No.

-*Idò, jo sí. Posaven un gall fèrmat a suaquí i de cinquanta passes, o trenta, a pedrades... Pagaven un cèntim cada mac. I aquell que [el] matava era seu. I com jo era nina: -anam a veure a tirar a gall? Es dematins, es diumenges dematins, aquells joves... I a qualcun li pareixia que l'havia de matar amb una [pedrada]. O un conill. Un conill era bo de matar, però un gall pegava un bot. Era com*

una cosa abandonada. Herba, i es forner hi tenia sa llenya, com va fer es forn aquí. Però hi havia un pou grandíós.

I una vegada es fadrins de Santanyí he sentit contar que venien a fer befa des Llombards. I a tots es balls més grans, a can Morlà, allà, hi havia una casa grandiosa. No era d'aquests que hi ha ara. S'ha abolida aqueixa gent. I allà feien es balls bons, a can Morlà. I una vegada varen venir un parell de fadrins de Santanyí per esbucar es ball an es llombarders. I a can Cama n'hi havia un, un poquet térbol, però esforçat, que deien, que no va trobar ningú mai que li guanyàs. I aqueixs llombarders se varen regirar, com varen veure es vilanos que feien befa. I un, d'amagat, va sortir i se'n va anar a cercar en Miquel Cama. I en Miquel Cama jeia a sa pallissa. I n'hi havia un de can Gelat. I va dir: –Gelaaaaat! Jo et cavalcareeeeeé! I li esverga grapada a damunt s'espalla: –et tiraré dins es pou! –Amolla'm! Nooooo! I mos ho contaven ses padrines. I ja el tenia amb una mà per tirar-lo dins es pou. I llavors va dir: –idoi m'has de dur; hem de voltar sa plaça. I sa qüestió que no varen tornar a fer-se culpa. Se varen fer por d'en Miquel Cama. I vet aquí lo que s'usava, llavors.

Aquest és el petit diàleg que volia reproduir. A més de l'interès de les coses que s'hi diuen, té l'atractiu d'un llenguatge arcaïtzant, ple de canvis lingüístics que amb la reproducció normativitzada no es poden apreciar, tals com assimilacions (empedia 'impedia'), diftongacions (hei 'hi', aubrien 'obrien'), afèresis (via 'havia, solellaven 'asselellaven'), labialitzacions (abouraven 'abeuraven', format 'fermat', voure 'veure', covalcaré 'cavalcaré'), insercions de sons antihiàtics (povals 'poals'), monoftongacions (aigo 'aigua' gonyàs 'guan-yàs'), dentalitzacions (domés 'només), sonoritzacions (garambola 'carambola), despalletitzacions (aqueu 'aquell'), etc.

Hi ha també un lèxic específic (rest, obi, cintell, condemnar 'tapar', térbol, cosapoca) i construccions ben interessants (per carambola 'per casualitat', s'aigo s'estrenyia 'l'aigua mancabava', esbucar es ball 'desbaratar el ball').

És només una mostra diminuta de les moltes coses que em contà aquella dona tan amable i volenterosa, un autèntic pou inesgotable de saviesa popular i de ferma memòria. Que consti, una vegada més, la meva gratitud.

CARTA ALS REIS

GLOSES FETES A UN PROGRAMA DE SANTANYÍ RÀDIO

Juguetes no n'he mester,
vull demanar altres coses,
sé, vos agraden ses gloses
i amb glosat heu faré.

Pes més petits vos deman
potitos de qualitat
ses empreses que han robat
i lo millor no hei han posat
han fet un bon desbarat.

Pes més grandets innocents
que esperen amb il·lusió,
les duguin un bon tractor
o regals que n'hi ha cents.

Es que saben de que va
també esperen qualche cosa
i a ningú li fa nosa
sa cartera engreixar.

Pero lo més necessari
que tos heu han de mester
es que les tractin molt bé
i que les facin contrari.

Perquè si es pes seu bé
a ningú ha de sabre greu
mostrar-los es camí seu
i que no és tot fer primer.

Bona educació
professors amb paciència
que a força d'experiència
les ensenyin lo millor.

Sense haver-ho demanat
pes pares les poren dur
un amor fort i segur
a prova de tempestat.

Perquè tots dos a la par
puguen donar equilibrat
un viure de qualitat
i siguin un mirai trempat
a on se puguin mirar.

En es padrins duis respecte
i forta estimació
ells mos han dat lo millor
un gran carinyo i afecte.

No les dugueu soledat
necessiten companyia
per es mes veiets cada dia
qualcu an es seu costat.

Els volen estar a ca seva
es a on estan millor
fer es menjar an es seu fogó
fregir dins sa seva pella.

Dormir an es llit de nuviis
i si en sa nit no tenen son
pensar en sa vida,i com
donaven pit an es fiis

Son molts d'anys de potetjar .
a ses mateixes ratjoles
ells no en volen de noves
ses seves volen fregar.

Es reco mes amagat
an es final de sa vida
guarda records sense mida
que es cervell ha guardat.

Si no és ben necessari
vos deman Reis d'Orient
no faceu sofrir sa gent
sinó dau-los lo contrari.

Salut i pau sense mida
alegria i bon humor
no mos faceu per favor
pensar que ha estat un error
es viure aquesta vida.

Vos deman amics de cor
no importa sa quantitat
pero volem qualitat
perquè amic vol dir bo.

Que mos donem amistat
tant a davant com a darrere
i una ajuda sincera
en haver-hi dificultat.

Amistat és garantia
dins es moments pitjors
i també an es millors
per compartir s'alegria.

De fadrins o en matrimoni
és difícil ahorrar
amics vos vull demanar
que és es millor patrimoni.

Salut per tota sa vida
i com més llarga millor
pau amistat i unió
sabre emplear es perdó
repartir amor sense mida.

Sé que no vos he cansat
just han estat quatre lletres
duis a altres ses juguetes
i a jo lo que he demanat.

01-01-2007
Tomeu Mas

De festa, Mallorca lliure
d'agressions sexistes

Suma't
al canvi!

Decàleg

1. Si vius una agressió sexista, no callis. **ACTUA!** Demana ajuda. Digues «No i punt!»
2. Si et diuen «No i punt!» accepta la negativa.
3. Si veus una agressió **ACTUA!**: expressa el teu rebuig i ajuda la víctima.
4. Si no hi ha consentiment explícit, és una agressió.
5. Res no justifica una agressió: ni la manera de vestir, ni l'exhibició del cos, ni l'orientació sexual.
6. Sota la influència de l'alcohol i de les drogues cap consentiment no és vàlid.
7. No toleris comportaments masclistes en el teu entorn: les bromes sexistes, el control, bavejar, engelosir... és assetjament.
8. Viu relacions sanes, lliures i en igualtat: no tot val!
9. Les persones podem canviar d'opinió. Respecta els límits i les decisions de l'altra persona.
10. Atemptar contra la llibertat sexual de l'altre és un delictes. Si necessites ajuda per una agressió, telefona a l'112.

COL·LABORADORS

DE LES FESTES DE SANT DOMINGO 2019

- Ajuntament de Santanyí
- Parròquia Immaculada Concepció
- Caterina Bonet
- Sebastiana Vidal
- Joan Nadal Clar
- Apol.lonia Martínez Nadal
- Miquel Pons
- Sebastià Agustí Adrover
- Cosme Aguiló
- Tomeu Mas
- Quesos Grimalt
- Construciones Salva Ferrer
- Forn des Molí
- Bar Fusión
- Bar Sa Taverna
- Bar can Rita
- Restaurant Sa Fona
- Restaurant Can Gust
- Restaurant S'era
- Restaurant la perla negra
- Restaurant es Cruce
- Restaurant Ses Torres
- Bodegues Macià Batle
- Bodegues Son Alegre
- Ferrreteria Tomeu Caldés
- Cala d'Or Express
- Pinturas Antonio Martin Albo
- Netetges i Transports Munar-Miquel
- Joieria i Rellotgeria Coral
- Supermercat Suma-Gourmet
- Supermercat Can Binimelis
- Pinturex Balear
- Sublims Santanyí
- Tot Espectacle, Biel Duran
- General Music
- Musicasa
- Roig Rentacar, bus i taxi
- Tenda Ca na Mel Campos
- Estètica Unisex Maria. Llombards
- Electrodomèstics Ricart
- Electrodomèstics Radio Borne
- Perfumeria Tago Mago
- Magatzem Ca sa muda
- Magatzem sa Tanqueta
- Can Amengual

**Gràcies a tots per la vostra
col.laboració i disculpau
si en hem deixat algú !**

BASES

PER AL CONCURS DE DECORACIÓ DE CARRERS I FAÇANES

1. PARTICIPANTS

- La participació és oberta a tots els veïnats.
- Es pot decorar un carrer o bé un tram de carrer o façana.

2. ORNAMENTACIÓ

- El tema de la decoració és lliure.
- Es podran decorar els carrers o façanes amb elements que hauran de ser retirats un cop que finalitzin les Festes de Sant Domingo i no podran suposar un obstacle per a la circulació de cotxes i vianants.
- La decoració del carrer ha d'estar a una alçada de 4,5 metres per tal de no impedir la circulació del camions.
- La decoració podrà fer-se amb qualsevol cosa. Com més original millor!

3. MUNTATGE

- El muntatge de la decoració serà lliure, sempre que no obstaculitzi la circulació. En el cas que es necessiti tallar el carrer per facilitar el muntatge, prèviament s'haurà de demanar permís.
- La retirada dels elements decoratius serà a càrrec del mateixos veïns.

4. DURADA

- Els carrers hauran de romandre decorats des del divendres 27 de juliol al dimarts 8 d'agost.

5. JURAT

- El jurat del concurs estarà format per gent de dins el mon de la cultura.

6. GUANYADORS

- Els guanyadors del concurs s'anunciaran el dia 7 d'agost a la tremponada.

SEGURETAT CORREFOC

Mesures específiques PER ALS PARTICIPANTS:

- » Portar roba de cotó, preferiblement vella, amb mànigues i pantalons llargs.
- » Portar un capell o gorra i tapar-se el coll amb un mocador de cotó.
- » Protegir-se els ulls.
- » Portar el calçat flexible i tapat (esportiu, de muntanya, etc.)
- » Tenir cura de tapar-se les orelles per disminuir els sorolls de les explosions pirotècniques.
- » No llençar aigua, la pirotècnia banyada és incontrolable.
- » Obeir les indicacions dels serveis d'ordre públic i de sanitat.
- » Queda prohibit portar productes pirotècnics particulars, havent d'utilitzar únicament els preparats pels organitzadors.
- » Respectar les figures de foc, els seus portadors i els músics.
- » Adoptar una actitud correcte amb els diables i no obstaculitzar el pas ni fer-los caure.
- » Seguir en tot moment les indicacions dels dimonis.
- » Assabentar-se abans de l'inici del recorregut del correfoc i dels punts d'assistència sanitària.
- » En el cas de sofrir cremades, dirigir-se immediatament als punts d'assistència sanitària.
- » En cas de perill, seguir les instruccions dels dimonis o forces de seguretat.

TELÈFONS D'INTERÈS

AJUNTAMENT DE SANTANYÍ	971 65 30 02
OFICINES I POLICIA MUNICIPAL	971 65 30 02
RECAPTACIÓ MUNICIPAL I DE LA CAIB	971 65 30 02 (Ext. 207)
JUTJAT	971 16 31 26
GUÀRDIA CIVIL	971 65 30 81
CASA DE CULTURA SES CASES NOVES	971 16 32 95
BIBLIOTECA MUNICIPAL	971 65 33 94
ESCOLA MUNICIPAL DE MÚSICA DE SANTANYÍ	971 65 42 62
CENTRE D'INFORMACIÓ JOVE SANTANYÍ	971 64 21 36
INSTITUT D'ENSENYANÇA SECUNDÀRIA	971 64 20 71
COL LEGI LLOMBARDS	971 16 31 43
COL LEGI "BLAI BONET"	971 65 39 55
OFICINA DE CORREUS DE SANTANYÍ	971 65 30 48
PAC SANTANYÍ	971 16 32 96
UNITAT SANITÀRIA DES LLOMBARDS	971 65 34 94
SERVEIS MUNICIPALS DE SANTANYÍ	971 64 85 80

Caterina Bonet

Sebastiana Vidal

AJUNTAMENT DE SANTANYÍ